

ВЛАДИМИР ШЧЕРБАКОВ ПРЯКО ДОКАЗАТЕЛСТВО

Превод от руски: Цвета Пеева, 1980

chitanka.info

ПЪРВИ РАЗГОВОР ЗА НАСРЕЩНОТО ВРЕМЕ

Понякога с паметта ми стават странни неща. Сякаш започва да се проявява стар негатив. Неочаквано отново виждам огъня, в който хлапетата горят есенни листа, и ясно чувам отдавна забравени гласове, а затворя ли очи — измръзналите ми ръце усещат топлината.

... Събирахме по пясъчните сипеи жълти камъни и ги разбивахме — в тях има прозрачни кристали. Търсехме желязо, злато, диаманти. И намирахме. После говорехме за ракети, за звездите и планетите, за машината на времето, без да подозираме, че самите ние сме пътешественици във времето.

Всички ние сме пристигнали от онова време, когато острите треви не нараняват пръстите, а краката не се страхуват от камъни и пиявици. Нашето време има само една посока — напред! Опитайте да се върнете назад дори за минута — нищо няма да излезе.

Времето прилича на пътнически влак: през прозореца се мяркат дървета, къщи, хора... Тракат колелата и влакът, изсвирвайки от време на време, ни отнася все напред, напред, напред...

Но защо никога не забравяме началото на това пътуване? Защо някои спомени не само не избледняват, а, напротив, стават сякаш по-ярки и силни? Като че ли насреща ни се носи друг влак, който в някакъв миг най-сетне се изравнява с нашия и се понася назад, към нашето минало и като че ли в този влак пътува някой много приличащ на нас, нашето второ „аз“, и с него ни свързват тънките нишки на паметта.

... Само преди две години аз се присмивах на Сафонов, защото светът с едно-единствено време ми изглеждаше прост и непоклатим.

Една вечер за първи път сериозно се замислих за насрещното време.

Не вярвах много на приказките за инвариантност и ковариантност. Но мисълта за съществуването на друг свят, пронизващ невидимо нашия свят така, че всяка тревичка, всяка песъчинка си има

двойник, чийто живот тече в обратна посока, неочаквано ми се стори поетична, макар и малко странна.

Седяхме с Валка до отворения прозорец. Уличните лампи отдавна бяха угасени, и на светлото пепеляво небе засвети синкава звезда. Разговорът ни някак замря. Наблюдавахме мълчаливо как иззад съседната сграда изпълзява кръглата луна. Листата на тополата тихо шумоляха и топлият вечерен полъх довяваше зеленото им шумолене до нашия прозорец.

— Значи, според теб, човек може да се срещне с бъдещето си? — запитах аз.

— Да, може. Но само веднъж.

— Както два насрещни влака?

— Да, както два влака.

Ако Валка не ми беше приятел, навярно щях да му повярвам много по-рано. Но нали някога заедно с него тичахме по лекции и заедно решавахме криволинейни интеграли, ето защо се отнесох към идеята му като към своя собствена — скептично. Та какви ли не идеи не витаят в главата на всеки един от нас? А в случая, всъщност, идеята не беше дори и нова. За насрещното време вече бе доста писано — едва ли не с благословията на самия Дирак.

Сега разбирам, че все пак е имало нещо ново: експериментално да се докаже съществуването на този друг свят. Ако мислено проследим нашето пътуване във времето, срещата с двойника ни би трябвало да се състои нейде по средата на пътя. В този кратък миг пред нас ще са открити миналото и бъдещето ни, но ще успеем ли да го уловим, почувствуваме, осъзнаем?

— Грешеш, Влах — казах аз, — насрещното време е само една легенда, нищо повече. Дори и да съществува такъв свят, за нас той ще остане завинаги невидим и неосезаем.

Той замълча. Жал ми стана за мечтата, която той не можеше да защити. Искаше ми се да ме накара да повярвам в нея... ако ще би да измисли нещо.

— Представяш ли си — запитах, — как би звучала една мелодия, записана в обратен ред? Струва ми се, че „обратно записаната музика“ ще е какафония.

— Същото биха казали и ония, от другия свят, ако биха... нали разбираш?... Хрумването ти е интересно! — Той се оживи. — Обратен

запис — това е идея! Ще се наложи само да преправим магнитната глава, тогава ще може всичко да се възпроизведе. Ти нали имаш магнетофон?

Измъкнах магнетофона си и хвърлих поглед към часовника. Показваше един без четвърт. Спеше ми се вече. Разбирах какво го бе така развълнувало. Нали бяхме спорили за симетрията и квантовия обмен. Искаше му се да улови радиосигнали от нашите двойници. Но тяхната реч или музика щяха да бъдат за нас безсмислен шум, нали всички звукове ще са в обратен ред? И освен това как щяхме да ги различим от случайните паразитни и други странични шумове при неизбежните пропуски и заглъхване на сигналите? Дори и да е възможно да чуем техните сигнали.

Но може все пак да опитаме да запишем сигналите и после да пуснем обратно лентата. И ако ни се удаде да чуем поне една музикална фраза или част от разговор па било на руски, английски, турски, японски... Стига само да чуем! Ето какво прочетох в очите на Валка.

Той и вярваше, и не вярваше. Лицето му бе много сериозно, косата бе паднала на челото му, една вена на дясната му ръка се бе издула и потрепваше. Удивително е, че тази проста мисъл не бе хрумнала, както изглежда, на никого досега. Той нагласи магнетофона и натисна клавишите, настроил бе приемника на някакъв вибриращ звук. В черния квадрат на прозореца плаваха червени и сини светлинки, после прозорецът се залюля, дърветата засенчиха звездите. Усетих под главата си възглавницата. Той се извърна към мен и нещо каза.

— Да, да, Влах, записвай — отвърнах напосоки, — светлината не ми пречи.

В сънищата човек мисли с образи. За мен миналото е моят Синегорск и слънцето в зелената трева. Бъдещето е като далечния облак на хоризонта. Нашето бъдеще е нечие минало. Всичко е ясно и просто.

Валка трябва да е седял цяла нощ, лампата в стаята да е светила и затова, навярно, в съня ми нощта се превърна в лятна вечер, когато вятърът вдига облачета прах от пътя и те се стелят чак до нашата къща, а там ме чака мама, която, излиза че съвсем не е умряла много отдавна, а е жива и здрава. Тя шета около старата дървена маса, подрежда чашите за чай, а при прозореца стои и се усмихва дългокрако момиче с големи уста.

И още една вечер, но съвсем друга. Септември е. Далечни звънки гласове. Изсвирва локомотив. На масата писмо. Мъча се да отгатна от кого е писмото и не мога. Искам да си спомня, да се сетя... Нима съм забравил?

Някой ме побутва по рамото: „Ставай, стара мършо, ставай, имам да ти кажа нещо.“

— Какво стана? — питам.

— Сега ще видиш. Ставай, че ще закъснееш за работа.

Той поставя лентата с най-сполучливия запис. Чух смес от барабан и тромбон.

— Не е това. Това е обикновен запис. Роуз, съвременна пиеса за джазов оркестър. След това е, слушай нататък.

Звукът беше много слаб. Жена каза нещо — съвсем тихо, гласът почти се разтвори в тишината. Замрях. Но последва пак някаква мешавица. Шум, свистене, пращане...

ТАКА ОТЛИТА МЕЧТАТА...

Сутринта, когато за първи път чухме обратните радиосигнали, ние съставихме точна програма на „изследванията“. Впрочем, излишно беше. Втората вечер приличаше на първата. Сафонов така бе задимил стаята, че едва виждах ръцете му, кръговете на магнетофонната лента и купчината касети, а той все говореше, говореше, и аз не знам дали му помагах или му пречех. Много от записите бяха празни — шум и в едната, и в другата посока. Изтривахме тези записи и записвахме отново. А после прослушвахме пак лентите. Две-три смислени думи още не означават, че сме чули нашите двойници. Понякога и от случайно съчетание на звукове може да се получи дума или мелодия. Наистина, извънредно рядко. Но на кое по-лесно ще повярваш — че съществува свят с насрещно време, или че от шума случайно се е образувала подходяща комбинация от звуци?

Не уловихме повече никакъв друг звук. Етерът мълчеше. Може би радиоприемникът ми беше слаб, а може паразитните шумове и предаванията на радиостанциите да заглушаваха сигнала — отде да знаем. Пък и къде ли се намираше тоя насрещен свят — далеч или наблизо?

Няколко дена Влах работи до сутринта. Идваше, включваше приемника и почваше да търси сигналите, също като радиоиграта „лов на лисици“.

В края на краищата така объркахме лентите, че не знаехме на коя беше записът с оная, единствената уловена фраза през първата вечер.

Влах занесе приемника ми в института и нещо го пооправи. Сега вече добре различавахме паразитните шумове, дори и шума от електроните в лампите, който приличаше на триене на сухи грахови зърна.

В тихите ясни вечери продължавахме да слушаме станалите вече толкова привични звуци. Но това бяха мъртви звуци — като шепота на далечни морски вълни в празни раковини.

А сутрин, на работа, дремех на бюрото, подпрял с ръце глава, докато лактите ми от тежест не се раздалечаваха встрани.

— Добро утро — ми каза веднъж чевръстата Верочка, като ме видя пак да дремя на бюрото. Тя изобщо се държеше с мен така, сякаш бях неин състудент, а не ръководител на тема.

Кой знае защо ѝ разправих всичко.

— Странна история — рече тя. — Двама млади безделници, от които единият би трябвало отдавна да е защитил дисертацията си, или да се е оженил, вместо да вършат нещо по-полезно, се занимават с глупости. Впрочем, поведението ви не е чак толкова странно. По-скоро обикновена история.

Тя дори не се позаинтересува какви сигнали бяхме уловили оная вечер. И щом тя така реагира, какво ли би казал тогава някой друг на нейно място?

За мен винаги са били загадка оная многобройна порода хора, които точно знаят как трябва и как не трябва да се живее. И дори какви книги да четат.

А аз очаквах, че тя ще ни разбере. Тя знаеше дори за чудото на Джинс. Ако поставим в пещ съд с вода и водата вместо да заври, замръзне — ей това е чудото на Джинс. Той пръв изчислил каква е вероятността молекулите на водата — поради чиста случайност — да загубят енергията си, а пещта, обратно, още по-силно да се нагрее.

Прекрасно разбирах, че вероятност да се случи това чудо съвсем не е равна на нула, но от друга страна пък тя се изразява числено с толкова много нули след запетаята, че един нормален човек никога не би се съобразявал с нея.

— А щом си готов да повярваш дори в чудото на Джинс — продължи Верочка, — ако искаш, аз мога да изчисля каква е вероятността от случайния шум да се образуват една или две смислени думи?

— Първо, шумът винаги е случаен, ако трябва да се изразяваме точно — отвърнах ѝ аз. — Второ, ти няма да я изчислиш, а машината, ти ще съставиш само алгоритъма и програмата, и то по формулите, които аз ще напиша. Трето, работата не е толкова проста. Това не е чудото на Джинс. Нали и ти не мислиш, че е случайност? Тогава какво е? Сигнал? Но ти и това отричаш. Друго какво може да е?

— Нищо. Отде взехте лентата? Ах, взели сте я от някого... А проверихте ли я, преди да записвате сигналите?

— Май че не — казах неуверено, удивен, че ме поучават в съвсем елементарни неща.

— Ето ти и отговорът на загадката — продължи тя, — и защо да търсим друго обяснение, а не приемем най-простото, че на лентата е останала част от стар запис. Може да не е задействувал изтриващият механизъм или преждевременно да са спрели магнетофона... колкото щеш причини.

Замислих се. Тя беше права. Как не се сетихме за това най-просто обяснение! Изведнъж всичко ми се проясни. Практичната Верочка ни постави на място. А на времето аз ѝ помагах да напише дипломната си работа и тя понякога се съгласяваше да я вода на кино — когато още не беше се омъжила.

Погледнах я и очите ѝ по-красноречиво от всякакви думи изразяваха, че тя отлично разбира хода на мислите ми.

Наскоро след това помолих Сафонов да не ме безпокои повече. Омръзнаха ми налудничавите му нощни бдения. Сред купчината касети успях да намеря (чудото на Джинс е възможно!) лентата с оная, единствената фраза, дадох му и радиоприемника си, и магнетофона.

— Взимай ги — казах му, — и щом искаш, продължавай да записваш. Пък когато успееш да запишеш истински сигнали, ще ти ги подаря.

Той разбра какво означава това. Не, разбира се, че нощните му занимания ми пречеха да спя, а че бях престанал вече да вярвам. А дали вярвах преди? Навярно, да. Във всеки случай тогава, когато направихме първия запис. Първи и последен...

Верочка все пак състави алгоритъма, но нищо не излезе — машината, изглежда, не е разполагала с особено богата памет.

ДВЕТЕ ПИСМА

Между двете писма, за които ще ви разкажа сега, има някаква едва уловима връзка. Това ми стана ясно много по-късно, когато си изясних и причинната връзка между събитията, последвали едно подир друго, също като годишните времена.

За първото писмо, струва ми се, вече споменах. То пристигна от Синегорск в един септемврийски ден. Писмото беше от Олга, обикновено писмо от десетина фрази. Не бях я забравил, но не й отговорих веднага. Защото не знаех какво да й пиша. И защото главата ми беше заета тогава с други неща. А като отмина доста време, вече ми беше някак неудобно да й пиша след толкова дълго мълчание. Изнизаха се цели две години, често си мислех за нея, но така и не й отговорих. На няколко пъти сядах да й пиша, но писмата излизаха доста глупави (по-късно разбрах, че така е трябвало да бъде). Скъсах неизпратените писма и се успокоих. Кога беше? Май преди четири, а може би преди шест години.

Очаквала ли е тя, надявала ли се е да й отговоря? След две, три, четири години? Не знам, тогава поне ми се струваше, че не. По-късно разбрах, че съм грешил. Никога не е късно да отговориш, стига писмото ти да бъде искрено и честно.

Второто писмо беше от Валка. Получих го месец и половина след събитията, за които ви разправих. То съдържаше само няколко реда, типични за стила на Валка:

„Внезапен вихър ме отвя на юг. Хвърлих котва в Батуми. Карам отпуската си. Живея безгрижно в джунглите на почивната станция «Буревестник». Парализирал съм се от жегата. Снощи за първи път в живота си видях как се връза в нощното небе едър болид — феноменално зрелище. Подробности с телеграма. Ще бъдеш ли на 14-и в Москва? Имам важни новини за теб.

Стискам копитото ти.

Росинант или иначе казано Влах.“

Защо ли бе изпратил писмото? Мисля, че е искал да ме подготви. Фразата „Имам за теб важни новини“ свързвах не без основание с дългите ни и безуспешни занимания. Но нима и в почивната станция е правил записи с магнетофона?

Той се върна в Москва на четиринадесети.

— Йоносферата там е идеално прозрачна — уверяваше ме той, — къде ще намериш по-добро място от Батуми? И колкото щеш свободно време. Работих цял месец и никой не ми пречеше.

— Може светът с насрещно време да е по-близо до Батуми, отколкото до Москва? — подхвърлих аз. — Или може за радиовълните Черно море да представлява нещо като огромен рефлектор?

— Подиграваш се? Слушай тогава.

Той натисна клавишите и моят магнетофон (леле какъв жалък вид имаше сега!) ми намигна със зеленото си око на настройката. Записът беше наистина необичаен. Ето го:

„Валя... Чуваш ли ме? Обаждам ти се от Синегорск... Скоро ще си дойдем. Да, с Олга. Благодаря... Посрещни ни...“

— Значи, смяташ да заминеш за Синегорск, а? — запита ме той.

— Не. Всичко отдавна е свършило.

Не се учудвах, че ми задава подобен въпрос. От записа звучеше моят глас. Това беше явно някакво недоразумение. В Синегорск няма радиотелефон, значи, моят глас не би могъл да прозвучи оттам в етера и радиоприемникът да го улови.

— Няма сега, но ще има — настояваше той.

— Едва ли. Та населението му е само десет хиляди. Той не е никакъв град, само едно название.

— Но разбери най-после, това е телефонен разговор от нашето бъдеще! А за тях то е миналото и настоящето.

Разбирах. Но честна дума, нямах никакво намерение да замина за Синегорск: стотици километри път и заради какво? Да, добре си спомнях улиците му, които опираха накрая в долове, поляни и млади горички. Дървените му къщи и пламналата неочаквано любов. А после — Москва и университетът. И всичко до Москва за мен бе останало сякаш на някакъв друг континент.

Объркахме се в хипотези.

Сетне ни навалиха нови грижи. Влах замина в командировка за три месеца. Аз се разболях сериозно. В болницата посрещнах и синята прозрачна пролет.

Но често си мислех за Синегорск. Помнех го така добре, сякаш го виждах...

... През лятото в доловете расте висока трева. В блатата, образували се от разливането на реката, шумолят тръстики. От тях правехме копия. Тревата по хълма е по-ниска, изпъстрена е тук-там с глухарчета, синчец и цикория. Затова склоновете му на някои места са сини, на други — жълти. И колко топла е земята там! Ако легнеш на хълбок, стръкчетата гъделичкат лицето ти, раздвижени от сновящите скакалци, мухи и бръмбари. Скатът на хълма оттук изглежда равен, плосък и не може да се разбере къде е върхът, къде — подножието. През зелените стръкчета се вижда горичката и небето над нея светлее ту сиво, ту розово от слънцето. И ти се струва, че земята леко се люлее, също като кораб.

ПРОЛЕТНА ИНТЕРМЕДИЯ

Веднъж Верочка ме навести в болницата. Заприказвахме за разни неща, за работата. Забелязах, че разговарям с нея вече по-непринудено. Тук, в болницата от прочетените стари книги и лични наблюдения бях извел формулата на обикновения човек. И в тази формула имаше всичко: любов и мечта, възвишеност и дребнавост, порив и търпение. У всекиго има по нещо от това, макар и в различни пропорции. Или, може би, животът е такъв, че ни кара да проявяваме ту едно, ту друго свойство?

— А какво става с насрещното време? — запита тя накрая.

— Не знам.

— Жалко. На мен много ми хареса.

— А на мен ми е скучно. Особено откакто попаднах тук. Донеси ми някои книги от моето бюро — Слоукъм, Колдуел, Фосет, Мелвил, Лондон, всичките донеси. За благодарност ще ти разправа после за времето. Не, чакай. Сега ще ти разправа. Времето е огромен кашалот, който си похапва от вселената и изплюва костите.

Дадох ѝ телефона на Валка (телефонът в болницата пак не работеше) и той пристигна още на другия ден.

— За дълго ли си тук? — запита той.

— За около месец. Ти къде беше?

— Край Волга. Поставях там антени.

— Радари ли?

— Не, представи си, радиотелескопи.

— Измършавял си като вълк. Добре би ти дошла на теб една такава почивка. Спокоен живот. Да лежиш само и да си мислиш. А ако искаш, можеш и просто да си лежиш. Само че, Влах, аз вече едва издържам, разбираш ли? Да се въргам така в леглото дни наред, а хората наоколо си ходят, където щат. Донеси ми панталоните и пуловера.

— Защо ти са...

— Панталоните и пуловера, чуваш ли! — срязах го аз. — Тук взеха всичките ми дрехи. Ето ти ключът от моята стая.

Гледах го как си отива и мислех. Ами ако той излезе прав? Ако наистина замина за Синегорск? Чувствувах, че така ще стане. Независимо от моето решение.

През тия няколко седмици, докато лежах в болницата, ме спохождаха странни мисли. Вечер гледах късчето черно звездно небе между завесите и светът ми изглеждаше празен сандък, който можех да напълня с разноцветни кубчета с надписи по тях: „време“, „живот“, „тъга“, „щастие“, „човек“ — и с всички останали думи, които знаех.

И както и да подреждах кубчетата, в сандъка оставаше още много празно място — той беше просто бездънен.

Най-сетне ми омръзна да съзерцавам звездите и да размишлявам за разума и вселената. Потънах в книгите, които ми бе донесла Верочка. Повечето от тях бях вече чел. Те от доста време се търкаляха из бюрото ми, сякаш са изчаквали удобния случай, отново да ми разкажат за Полинезия, Галапагоските острови и двата полюса — Северния и Южния. Разбрах, че всичките Нансеновци, Магелановци, Колумбовци, Лазаревци, Амундсеновци — дори и тези, които са странствували из ледените пустини — в края на краищата са се надявали да открият вълшебната страна.

И книгите ми дотегнаха.

Клончето от разцъфнал храст, което бяха донесли на съседа ми, ми припомни, че е вече пролет. Прииска ми се още по-силно да изляза навън, и Сафонов най-после ми донесе дрехите.

Така, прилично облечен, можех да изляза на двора. Изпратих Валка до портата. Според мен, не беше вече студено, земята миришеше на пролет. Струваше ми се, че плавам в ясносиния от голите клони въздух. Топлите жълти лъчи, които изпращаше слънцето от небето, стоплиха дланите ми. Обзе ме необичайно чувство само за миг и изчезна: дали не съм се срещнал със своя двойник, не е ли изминал половината път от живота ми? Не, едва ли, иначе би трябвало изведнъж да прозира бъдещето си — навярно не е настъпило още времето.

Неочаквано това отново ми се струваше възможно: два свята се носят във времето един срещу друг и за всеки човек, за всяко дърво и

тревичка, за всяко създание рано или късно, когато дойде неговият миг, те ще се срещнат и ще се слоят.

Сливането ще трае само миг, но ще бъде пълно: двата обекта от противоположните едно на друго пространства ще се слоят в един обект. И после стремително ще се разделят за да не се срещнат никога вече. И точно тогава, навярно, може да се надзърне в бъдещето, стига да си подготвен за това. Никак не ми се искаше да се прибирам в стаята! Не ми се излизаше и на шосето. Върнах се назад, заобиколих зданието на болницата и се прехвърлих през оградата в съседния парк.

Прескачайки калните локви, се натъкнах на две хлапета. Те стояха до една тънка бреза и едното от тях с обикновено малко ножче срязва кората ѝ, потече сок.

Нещо ме прихвана.

Взех им ножчето и се покатерих нагоре по дървото. Но колкото и да се стараех, никакъв сок не потичаше, само напразно изпонарязах брезата. „Също като два насрещни влака...“ — кой знае защо пак се сетих. Аз още не можех да надзърна в бъдещето, и не можех „да се върна в миналото“.

Навярно от чистия въздух главата ми се замая и дърветата се завъртяха пред очите ми. След минута, когато вече можех да стоя на краката си, без да се държа за брезата, долових някаква промяна. Може би просто се бе стъмнило, но паркът се бе променил. Дърветата бяха станали сиви и въздухът бе замрял.

Обувките ми се бяха съвсем намокрили, по подметките ми полепваха кафяви борови иглички и миналогодишна шума.

Излизането ми не мина гратис: простудих се и ме задържаха в болницата.

Няколко дена преди да ме изпишат, дойде една моя позната, чието име няма да назовавам. Тя също ми донесе нещо и дълго ми говори. Има приятен глас и миловидно лице, и ми беше приятно да я слушам, макар да знаех, че това, което ми казва не е истина.

Последните дни, когато гледах позната звезда в черния процеп между завесите, се питах: ще замина ли за Синегорск?

Веднъж поисках да узная какво са мислили преди хиляди години древните пророци за пространството и времето, предали в митовете и

легендите схващането си за света. Защо, според Брама, през осем и половина милиарда години вселената отново се съзидва? Къде са източниците на тази удивително странна за онова време представа за безкрайните цикли на съзидане и разрушаване? Никак не е лесно да се отговори на подобни въпроси.

... Имало е само пространство, се казва в скандинавската сага, не е имало нито пясък, нито море, нито студени вълни, нито небе над нас. В северната част на пространството бил разположен източникът на вечния студ — страната Нифелхайм. Вълните на топлия извор Урда, разположен на юг, се срещали със студените потоци на Нифелхайм. И от смесването им се зародила праматерията. От нея произлязъл и светът.

Материя от празно пространство. Основният смисъл на сагата сякаш е предугадил резултатите от съвременните изследвания. Клифърд и Айнщайн са мечтаели да създадат теория, която накратко се свежда до следното: в света няма нищо освен празно изкривено пространство. Частиците вещество са онези участъци на пространството, където то е най-изкривено. А преместването на частиците прилича на движението на вълните по повърхността на езеро.

Вълните на Урда и Нифелхайм постепенно станаха математическа реалност.

А времето? Възможно ли е за насрещното време да са се досещали още халдейците и древните египтяни?

Опитах се да си представя епизода, описан в една стара книга, която ми попадна по някакво чудо през ония дни.

Фараонът Хеопс запитал жреца, който владеел небесните тайни:

— Вярно ли е, че ти можеш да накараш отрязаната глава отново да зарасне към раменете?

— Да, повелителю, стига да е угодно на боговете — отвърнал жрецът.

Той бил участвувал в изработването на плана за Великата пирамида и определил къде точно да се постави входът, че и от най-вътрешната точка да се вижда свещената звезда.

— Да доведат един роб — заповядал Хеопс на върховния писар.

— О, повелителю — възразил жрецът, — великото строителство още не е завършило и нека животът дори на един-единствен роб да не

зависи от моето изкуство.

Хеопс го погледнал удивен.

— А ти какво предлагаш?

— Да донесат гъска или пеликан, но аз трябва сам да ги избира, за да бъде според волята на боговете.

— Нима ти винаги можеш да предугадиш каква е волята на боговете? — запитал Хеопс и едва забележима усмивка докоснала устните му.

Жрецьт мълчал. Той добре знаел, че няма равен на него в цялата долина на Нил и далеч извън пределите ѝ. Само с докосване на пръстите си, леки, като струни, той можел да разкрие душата на предметите и животните, можел да чете мисли и знаел древни слова, дошли според легендата от свещената звезда.

— Добре — казал фараонът, — съгласен съм, но ако не сполучиш, очаква те участта на птицата.

Обезглавили гъската и оставили тялото ѝ в единия край на стаята, а главата — в другия.

— Можеш да започваш — казал Хеопс.

Тялото и главата на птицата бързо запълзели един към друг и се съединили, изчезнали и кървавите петна по перата, сякаш нищо не е било. Гъската се изправила на краката си и тревожно закрякала.

Най-интересното в тази история беше обяснението, което жрецът на небесните тайни дал на фараона.

Според него, замисълът на боговете бил такъв, че с никакви усилия смъртните да не могат да разрушат всеобщата хармония и равновесие: всяко тяхно действие се повтаря от небето в обратен ред и по този начин общият резултат се свежда до нула. И така, вместо птица

с отрязана глава там се появява цяла птица, която със съгласието на боговете може да се размени с убитата.

— Глупости — рече Валка, когато му го разправих. — Значи той е избрал такава гъска, на която е дошло времето да се срещне със своята двойница. И после, според теб, ги е разменил? Не, твоето обяснение...

— Не забравяй, Влах, че те са знаели премъдростта на хилядолетията, днес частично, безвъзвратно изчезнала, частично изопачена и само малка част от нея е послужила за основа на съвременната цивилизация.

— Ако искаш да се научиш като астролозите да узнаеш волята на боговете, би трябвало да се родиш в друго време, по-подходящо за такива упражнения.

— Че те не са вярвали в боговете! За повечето от тях боговете са словесна формула, нищо повече. Или осветени от времето предания.

— Прекалено оптимистично.

— Съвсем не. Спомни си, че дори много по-късно, в просветена Елада Аристотел е бил обвинен в богохулство и осъден от ареопага на смърт, но успял да се спаси, като избягал на остров Евбея. Диагор, който отричал съществуването на боговете, е бил принуден, след като го осъдили на смърт, да живее в изгнание. Съчиненията на Протагор са били публично изгорени, а самият той изпратен на заточение. Продик, който твърдял, че боговете са само олицетворение на природните сили, бил екзекутиран... Е? Кой след това би се осмелил открито да го каже? На кого не е мил животът?

Валка махна неопределено с ръка.

— Добре де. Мен това не ме вълнува особено. Кажи по-добре: ще заминеш ли за Синегорск?

— Засега не зная.

СИНЕГОРСК

Мина година и нещо — и всичко се промени. Една есенна привечер, когато слънцето пълзеше по покривите на далечните сгради, а по тъмносивата лента на реката трептяха дълги сенки, си спомних пак за Синегорск. Но съвсем не както преди. Аз вече не се съмнявах, че ще замина.

Отляво, на височинката, шумоляха есенните листа на дърветата. Над хоризонта висяха жълтите краища на облаците и небето там беше нажежено и плътно, но над главата ми горе вече се бе разсипала синя пепел. По повърхността на реката, извираща нейде от розовия залез, пламваха и гаснеха златни отблясъци. Тогава, на границата на отиващия си есенен ден, светът ми се стори широк и светъл, а листата и тревата изведнъж запламтяха с чисти и ярки пламъци.

Веднага не се досетих откъде идва тази необяснима светлина.

От залязващото слънце бе останал червен полукръг. То скоро щеше да се скрие там, където отвъд горите, отвъд реките, беше Синегорск. Кой знае дали лъчите му не бяха пробили канал между миналото и бъдещето? Вярвахме ли наистина, че всеки от нас, рано или късно трябва да се срещне с другия свят?... И че потокът фотони може да облекчи квантовия обмен? Ние вече знаехме, че заобикалящият ни свят съвсем не е толкова прост, колкото ни изглежда. Лъжлива памет, така, според мен, се нарича това. Аз сякаш отново преживях нещо, което е било вече някога отдавна.

Вдигнах нагоре ръце — те като че ли докоснаха прохладното небе. Прииска ми се да задържа слънцето и още дълго да гледам и слушам как диша зелената земя. Но може ли да се задържи слънцето? Странна минута...

Навярно нещо отдавна ме е теглило към Синегорск, просто не съм искал да си го призная. Трябва да побързам, мислех аз. Мога да се стегна набързо. Нима не са достатъчни три дена? Ще замина, ще се махна от всичко, което ми е дотегнало, от безполезното и досадно

лутане. А там бъдещето ще покаже... Влах е бил прав, разбира се, че ще му се обадя оттам.

В този момент аз наистина знаех, или може би, предчувствувах какво ще се случи после, сякаш се бяха слели настоящето, миналото и бъдещето. Знаех какво ще кажа на Олга. Знаех, че ще се върна с нея. Знаех с кой влак ще замина и в ушите ми вече потракваха колелата. Знаех каква ще е срещата ни, когато, поел първата глътка чист въздух, скоча на почти празния перон. Старите борове навярно все още разправят оная история, началото на която бях слушал като дете. Представих си всичко точно така, както и всъщност после стана.

Ясно се чу изсвирване, провлачено, като северна песен.

Отначало вървах бавно, после все по-бързо и по-бързо. И ми се струваше — представях си — че някой друг, приличащ на мен, върви към горещото изгряващо слънце и протяга към него ръце.

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 1 от 1980 г.
Илюстрации: Стоян Шиндаров

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.